

หน่วยที่ 11

การศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์

1. ปัญหาการศึกษาในปัจจุบัน

การศึกษาสร้างชีวิต “ การศึกษาสร้างชาติ” การศึกษาสร้างเศรษฐกิจ ฯลฯ แต่ขณะนี้การศึกษาที่เรากล่าวอ้างว่าทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคม การเมือง ประเทศชาติและอะไรต่อมิอะไร เราได้ย้อนกลับมาดูหรือเปล่า การสร้างคนสร้างชาติไม่ได้สร้างกันชั่วครู่ชั่วยาม แต่หากจะต้องอาศัยระยะเวลาเป็นปี ๆ จึงจะส่งผลให้เห็นดูประเทศรัสเซียเป็นตัวอย่าง หลงใหลอวดว่าระบบคอมมิวนิสต์นั้นแน่นมาก (นายแน่นมาก) ถึงกับพยายามที่จะครอบงำประเทศอื่น ๆ ให้มาปกครองด้วยระบอบเดียวกัน (ด้วยการรุกรานแทรกแซง) ด้วยวิธีที่ไม่ใช้วิถีทางแห่งประชาธิปไตย 75 ปีผ่านไป พร้อมกับความล้มเหลวทางด้านเศรษฐกิจสังคมการเมือง ตลอดระยะเวลา 75 ปีแห่งความสูญเสียเศรษฐกิจทรุดโทรม ประชาชนอดอยาก การต่อสู้เพื่อความเป็นอิสระภาพเพราะทนต่อระบอบนี้ไม่ไหวในขณะที่ 75 ปีมานี้ประเทศที่ต้องพ่ายแพ้จากสงคราม เช่น ญี่ปุ่น ประเทศที่เพิ่งจะพัฒนาอย่างไทย สิงคโปร์ ใต้หวัน เกาหลี ฯลฯ ได้พยายามปรับปรุงประเทศให้เข้าสู่ระบบ แม้การบริหารประเทศจะลองผิดลองถูกบ้างแต่ก็ไม่ถึงกับเลวร้ายเพียงใด อย่างน้อยประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนก็สามารถผงาดขึ้นมาได้ อวดโฉมให้ประเทศอื่น ๆ ได้เห็นความสามารถในทางตรงก็ข้ามกับประเทศรัสเซีย (หมีขาว) เคยทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกาผู้ยิ่งใหญ่ถึงกับช็อค ด้วยการส่งยานอวกาศสปุตนิก (Sputnik) ขึ้นไปเป็นครั้งแรกในอวกาศในปี 1960 ทำให้อเมริกาในขณะนั้นต้องเร่งฟื้นฟูระบบการศึกษาครั้งใหญ่ ระดมจัดสรรสร้างนักวิศวกร นักวิทยาศาสตร์ นักฟิสิกส์ นักเคมี ฯลฯ เพื่อจัดทำหลักสูตรระบบการเรียนการสอนเสียใหม่ เพื่อครองความเป็นลูกพี่ที่ยิ่งใหญ่ในโลกค่ายเสรี

กลับมาดูระบบการศึกษาของไทย การจัดการศึกษายังคงจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนถึงขั้นต้องปฏิรูปกันเลย เพราะทำไมหลาย ๆ สิ่งหลาย ๆ อย่างที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เช่น ระบบข้อมูลข่าวสาร ระบบสารสนเทศ การพัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อ

สารแบบไร้พรมพคน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาแรงงาน ฯลฯ ทำให้รัฐบาลต้องหันกลับมาทบทวนบทบาทของการพัฒนาประเทศว่าจะไปในทิศทางใด ในที่สุดก็มีความเห็นพ้องต้องกันว่าควรที่จะพัฒนาประเทศไปเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนนั้น คนมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาก่อน

ดร.วิจิตร ศรีสอานเป็นนักบริหารและนักวิชาการอีกท่านหนึ่ง ที่เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพคน ท่านกล่าวว่า “ในยุคนี้” ผมคิดว่าปัจจัยสำคัญของการพัฒนาในโลกที่มีการแข่งขันสูง นี้คือคุณภาพคน ในที่นี้ผมหมายถึงประชากรของประเทศโดยทั่วไป จะต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพให้ดีให้สูงขึ้น และกำลังคนที่จะเข้าไปเป็นจักรกลสำคัญของการพัฒนาทุกด้านทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องมีคุณภาพสูงขึ้น”

เมื่อสร้างคนที่มีคุณภาพแล้วประเทศก็จะง่ายต่อการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ไปด้วย ดังนั้นจึงได้วางรากฐานเพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงซึ่งจะต้องมีการดำเนินการตามข้อเสนอใน 4 หมวด ซึ่งคงจะไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นเรื่องที่ต้องตอกย้ำ ด้วยเป็นส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาการศึกษาของชาติหลายเรื่อง คือ “การผ่าตัด” หน่วยงานการศึกษาซึ่งแม้จะยากยิ่งแต่เพื่อความผาสุกของประชาชนแล้ว รัฐบาลต้องมีความกล้าหาญพอที่จะทำในสิ่งที่จำเป็น โดยยึดประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเป็นสำคัญ

รัฐบาลโดยสำนักงานประสานการปฏิรูปการศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้
ข้อเสนอหมวดที่ 1 : ปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคน

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาอันเป็นรากฐานสำคัญของปัญหาทั้งปวง นั่นคือ เรื่องคุณภาพคน การพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ เด็กตั้งแต่วัยขวบแรกเกิดจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งรัฐบาลสมัยหนึ่งเคยเขียนคำขวัญว่า “เด็กวันนี้เป็นผู้ใหญ่ในวันนี้” อันที่จริงมันก็ไม่เห็นจะแปลกแตกต่างตรงไหน เพราะเด็กวันนี้ต้องเป็นผู้ใหญ่วันหน้าอยู่วันยังค่ำ ที่แปลกก็คือเราทำไมไม่เน้นเรื่องคุณภาพลงไปด้วยล่ะว่า “เด็กที่มีคุณภาพวันนี้คือ ผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันหน้า” ปรากฏว่าเด็กจำนวนมากในวันนี้ถูกปล่อยปละละเลยขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง ไม่ต้องคู่อื่นไกล มล

พืชมลภาวะ พืชจากสารตะกั่วในท้องถนนทุกวันนี้เข้าไปทำลายสุขภาพของเด็กเล็ก ของประชาชนจนไม่ทราบว่าต่อไปจะหาคนที่มีสุขภาพร่างกายดี สุขภาพจิตดี สติปัญญาดี ฯลฯ ได้อีกหรือไม่

นอกจากเด็กเล็กถูกละเลยเรื่องการขาดการเอาใจใส่ ดูแลแล้วปัญหาอื่น ๆ ของเด็กที่พบในชีวิตประจำวันมีอีกมากมายกว่าจะเติบโตขึ้นมา อาทิ ปัญหาแรงงานเด็ก บางทีจะเห็นเด็กตามปั้มน้ำมันขนาดที่อยู่ในวัยเรียนอายุประมาณ 10-13 ปี แทนที่จะไปเข้าโรงเรียนเรียนหนังสือกลับต้องมาคอยบริการเติมน้ำมัน หรือเด็กที่วิ่งขายพวงมาลัยอยู่ตามสี่แยกไฟแดงก็เช่นเดียวกัน กลิ่นน้ำมันเอซ สารพิษจากมลภาวะเอซ ภัยจากรถยนต์ที่อาจจะวิ่งชนเด็ก (บางทีเด็กตัวเล็กมากเทียบจากรถยนต์ก็เคยเห็น) ปัญหาที่เด็กที่มาเป็นโสเภณี เพราะถูกล่อลวงมาก็ดี ปัญหาทางครอบครัว พ่อแตกแยกหย่าร้าง แม้แต่ภาพยนตร์ทีวีที่รุนแรง ก้าวร้าว โหดเหี้ยม เหล่านี้ฝังอยู่ในใจของเด็กเวลาที่ดูภาพยนตร์ทีวีในเรื่องนั้น ทำให้เด็กเกิดความเครียด ส่วนภาคอีสานและภาคเหนือปัญหาที่พบก็คือ การขาดสารไอโอดีน ทำให้เป็นโรคคอหอยพอก ในระบบโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน แทนที่ผู้บริหารจะคำนึงถึงสุขภาพการมีร่างกายที่แข็งแรงสุขภาพจิตดี สติปัญญาดี แต่ผู้บริหารส่วนใหญ่มักจะไปคำนึงถึงตึกอาคารที่จะต้องก่อสร้างของงบประมาณเพื่อมาต่อเติมตัวอาคารให้ใหญ่โตออกไปอีก ยิ่งขยายหน่วยงาน สำนักงานให้ยิ่งใหญ่เท่าไรก็จะรู้สึกว่าจะได้รับความสำเร็จมากขึ้นเท่านั้น นั่นมันเป็นแต่เพียงส่วนหนึ่งของการบริหารเท่านั้น แต่การบริหารคนละการที่จะพัฒนาคุณภาพคนควรจะเริ่มที่เด็กเล็ก ด้านสุขภาพอนามัย หมอประเวศ วะสี ท่านกล่าวว่า “การพัฒนาการศึกษาควรจะต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านสาธารณสุขเป็นสำคัญ”

ผู้เขียนได้มีโอกาสร่วมมือทำโครงการอีสานเขียว เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่จังหวัดสกลนคร ชาวบ้านเลียงโคนมพระราชทาน มีการปลูกหญ้าพันธุ์สำหรับโคนมโดยเฉพาะ ชาวบ้านก็จะนำโคที่ตนเองเลี้ยงมาโรงรีดนม ตลอดจนขึ้นตอนการทำพาสเจอร์ไรส์ และนำมาใส่ถุงออกจำหน่ายในโครงการหลวงของในหลวงที่ทรงเล็งเห็นความสำคัญของการดื่มนมของประชาชน พร้อมกันนี้ประชาชนผู้เลี้ยงโคนมสามารถส่งออกจำหน่ายตามอำเภอ และจังหวัดใกล้เคียงเป็นการเพิ่มรายได้ของเกษตรกรทั้งการดื่มนมยังส่งเสริมให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง รูปร่างสูงใหญ่ ดูจากประเทศญี่ปุ่นเป็นตัวอย่าง ญี่ปุ่นพันธุ์แท้

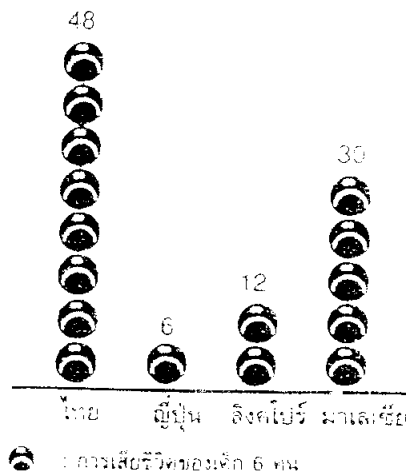
ลักษณะรูปร่างจะค่อนข้างเตี้ย แต่พอหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 คนญี่ปุ่นได้พัฒนารูปร่างให้สูงขึ้น เพราะเขาเอาใจใส่ดูแลเรื่องอาหารการกิน

สถานะที่ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของเด็กไทยที่กำลังถดถอยตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงวัยเรียน

อัตราการเสียชีวิตของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ต่อการมีชีพพันคน

อัตราการเสียชีวิตของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ต่อการมีชีพพันคน

อัตราการตายของเด็กไทยอายุต่ำกว่า 5 ปี สูงมากเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน (ไทยมีอัตราการตายของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ต่อการเกิดมีชีพพันคนจำนวน 48 คน ขณะที่ญี่ปุ่น สิงคโปร์ มาเลเซีย มีอัตราดังกล่าวเท่ากับ 6 12 และ 30 ตามลำดับ) จะเห็นว่าเด็กไทยจำนวนมากไม่มีโอกาสเติบโตขึ้นมาเป็นกำลังของประเทศ

การขาดสารอาหาร เด็กไทยอายุ 0-5 ปี ถึงร้อยละ 19 หรือประมาณ 400,000 คนที่อยู่ในภาวะทุพโภชนาการ เด็กไทยในชนบทอายุ 0-2 ปี เป็นโรคโลหิตจางถึงร้อยละ 25-30 การขาดสารอาหารของเด็กที่สำคัญบางอย่างเช่น ธาตุเหล็กทำให้เกิดผลเสียถาวรต่อการพัฒนาทางสมอง และการเรียนรู้ การขาดสารไอโอดีนอย่างรุนแรงในเด็กเล็กทำให้สมองทึบ ระดับสติปัญญาต่ำ จากการสำรวจในประเทศไทยพบว่าใน 15 จังหวัดภาคเหนือเด็กขาดสารไอโอดีนถึงร้อยละ 19 เด็กประถมในชนบทไม่มีอาหารกลางวันถึง 1-2 ล้านคน

เด็กไทยอายุ 6-11 ปี มีประมาณ 400,000 คนที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียน และไม่สามารถเรียนจบประถมศึกษาเพราะออกจากโรงเรียนกลางคัน เด็กอายุ 12-14 ปี ประมาณ 1.6 ล้านคน ไม่สามารถเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา การจัดการศึกษาของไทยยังไม่มี ความเสมอภาคในโอกาสที่จะให้เด็กได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รัฐบาลยังไม่ได้ให้ความสนใจเรื่องนี้อย่างจริงจังนัก แต่อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาแบบให้มีความเสมอภาคได้ บรรลุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ดังนั้นโอกาสที่คนไทยจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างความเสมอภาคให้กับคนไทยไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรือในชนบท ก็จะมีโอกาสเท่าเทียมกัน ถึงแม้ว่าจะเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานคือประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นก็ตาม ทั้งนี้เนื่องมาจากว่ารัฐบาลไม่ได้ดูแลส่งเสริมอย่างจริงจัง ปล่อยให้ละเลยมาเป็นเวลาหลายทศวรรษ นอกจากสังคมจะไม่ได้คนที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นในระยะยาว เด็กกลุ่มดังกล่าวอาจจะเป็นปัญหาของสังคมต่อไป เพราะถูกเอารัดเอาเปรียบตลอดเวลา เพราะขาดความรู้ความสามารถในการปรับตัว และไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ภารกิจในการยกระดับคุณภาพการศึกษาไม่ใช่เรื่องง่าย ประเทศรัสเซียเป็นประเทศหนึ่งที่ต้องมีการฟื้นฟูเศรษฐกิจที่เกิดจากความเสียหายอย่างหนัก ในระหว่างสงครามครั้งที่ 1 สงครามกลางเมืองและสงครามโลกครั้งที่ 2 กระนั้นก็ตามได้มีการคิดและลงมือทำโครงการใหญ่ ซึ่งรัฐบาลจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ภายในช่วงระยะเวลาอันสั้นประเทศซึ่งเคยมีอัตราการไม่

รู้หนังสือสูง กลับประสบความสำเร็จรุ่งเรืองทางด้านวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่ง
รัสเซียได้ให้งบประมาณในการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมมาก ในขณะที่
ประเทศเองก็ต้องประหยัดในการพัฒนาด้านอื่น ๆ เขาเล็งเห็นความสำคัญในการยกระดับ
คุณภาพคนมาเป็นอันดับแรก สหภาพโซเวียตรัสเซียได้กลายเป็นประเทศที่มีอัตราการรู้
หนังสือร้อยละ 100 มาเป็นเวลานานแล้ว จำนวนประชากรทั้งหมดที่ได้รับการศึกษาระดับ
อุดมศึกษาหรือมัธยมศึกษา มีจำนวน 58.7 ล้านคนในปี 1959 95 ล้านคนในปี 1970 และ
146 ล้านคนในปี 1983 (เราอาจจะพูดกันต่ออีกได้ในหน่วยที่ 12)

ประเทศจำเป็นต้องเร่งพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้นโดยเร็ว เพราะ
การศึกษาของประชากรไทยยังพัฒนาช้ากว่าประเทศอื่น ๆ อาทิ ประเทศเยอรมันมีการ
ศึกษาภาคบังคับ 12 ปี มาตั้งแต่เริ่มสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ ประเทศเกาหลีมีการศึกษาภาค
บังคับถึง 9 ปี ตั้งแต่หนึ่งทศวรรษมาแล้ว ประเทศที่พัฒนาแล้วต่างประสบความสำเร็จ มี
ความเจริญก้าวหน้า เช่น ฮองกง เกาหลี สิงคโปร์ ล้วนมีการวางรากฐานการพัฒนาคนของ
เขามาก่อน ขณะที่ผู้เขียนไปศึกษาเล่าเรียน ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2524 ผู้
เขียนสังเกตว่าทำไมมีนักศึกษาชาวมาเลเซียเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยที่เรียนอยู่หลายสิบ
คน ซึ่งไม่เคยเห็นจำนวนนักศึกษาต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวมาเลเซียมากขนาดนี้ จึง
ได้พูดคุยซักถามได้ความว่ารัฐบาลมาเลเซียให้ทุนทุกอย่างแก่นักศึกษามาเลเซียมาศึกษา
ต่อในระดับปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ บริหารธุรกิจ
ฯลฯ และนักศึกษาเหล่านี้ได้รับทุนการศึกษากระจายไปหลาย ๆ มหาวิทยาลัยในประเทศ
สหรัฐอเมริกา เมื่อนักศึกษาเหล่านี้จบระดับปริญญาตรีแล้ว ก็ต้องกลับไปประเทศตาม
สัญญา ไม่สามารถเรียนต่อในระดับปริญญาโทได้ ผู้เขียนยังทิ้งในความคิดอ่าน กล้าลงทุน
ระยะยาว โดยส่งประชากรซึ่งมีอายุราว 19-25 ปี มาศึกษาเล่าเรียนเพื่อวางพื้นฐานการ
ศึกษาให้กับประเทศของเขา ขณะนี้ล่วงเลยมาเป็นเวลาประมาณ 15-16 ปี แล้วบุคคลเหล่านี้
นี้อายุราว 35-40 ปี กำลังอยู่ในวัยฉกรรจ์ ที่จะสามารถทำการคิดอ่านเป็นฐานกำลังอัน
สำคัญ ของประเทศทีเดียว

ในด้านคุณภาพการศึกษาพบว่าผลการเรียนของเด็กไทยวิชาพื้นฐานสำคัญ
คือ วิทยาศาสตร์และวิชาคณิตศาสตร์มีแนวโน้มต่ำลง ความสามารถของเด็กไทยวิชาการ
ดังกล่าวยังไม่อาจเทียบมาตรฐานการเรียนของเด็กชาติอื่นๆ ถ้านำมาศึกษาวิเคราะห์ดูแล้ว

จะพบว่าหลักสูตรยังเป็นหลักสูตรส่วนกลางมากกว่าหลักสูตรตามความต้องการท้องถิ่น เนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในโลกแห่งอนาคตยังไม่เพียงพอ ความรู้ในเรื่องการจัดการภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ การเรียนรู้ ยังใช้วิธีการสอนแบบท่องจำมากกว่าการฝึกปฏิบัติจริง หรือให้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น การเรียนการสอนยังยึดตัวครูเป็นศูนย์กลางมากกว่านักเรียนเป็นศูนย์กลาง คุณภาพของครู สถานภาพ อาชีพของครูตกต่ำ คนดี คนเก่ง ไม่เลือกเรียนวิชาชีพครู กระบวนการผลิตครู ยังไม่สามารถสร้างครูให้มีความรู้ความสามารถในกระบวนการถ่ายทอดเนื้อหา หรือฝึกให้เด็กได้เรียนรู้จากของจริง การผลิตสาขาวิชาชีพไม่สนองตอบกับความต้องการ เพราะหน่วยงานที่ผลิตครูและหน่วยงานที่บรรจุครูไม่ประสานงานและร่วมมือกันทำงานมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูไม่ได้ศึกษาว่า ภาวะความต้องการของตลาดวิชาชีพในปัจจุบันขาดแคลน และมีความต้องการครูทางใดบ้าง เป็นความบกพร่องของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานไม่ประสานกัน นอกจากนี้การขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน ครูมีหนี้สิน รายได้ต่ำ ขาดความภูมิใจในการประกอบอาชีพทั้ง ๆ ที่สังคมพยายามอย่างเหลือเกินว่าครูเป็นอาชีพที่สังคมให้การยกย่องเป็น พ่อพิมพ์ แม่พิมพ์ เป็นพวกที่มีเกียรติสูงแต่รายได้ต่ำ วิธีการวัดผลและการคัดเลือกเพื่อศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา ยังไม่สามารถสะท้อนจุดประสงค์ของหลักสูตรโดยรวม ทำให้เด็กสนใจเรียนเฉพาะวิชาที่มีผลต่อการศึกษานั้น การพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ความเชื่อมโยงการศึกษากับงาน การเรียนรู้ การธำรงวัฒนธรรมไทยที่กลมกลืนกับความสามารถ การดำเนินชีวิตในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ การเข้าถึงแหล่งความรู้สากลและวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ถึงเวลาแล้วที่รัฐบาลมีความจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษา โดยการร่วมมือของภาครัฐบาล ภาคธุรกิจและภาคเอกชน ซึ่งปัจจุบันรัฐได้พยายามส่งเสริมสนับสนุน ภาคเอกชนให้ดำเนินการเกี่ยวกับด้านการศึกษามากขึ้น เพราะจะได้ขยายโอกาสทางการศึกษาให้กว้างขวางขึ้น เพราะจำนวนที่นั่งในระดับอุดมศึกษาของรัฐบาลรับจำนวนจำกัด ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนบริหารจัดการศึกษาให้กับเยาวชนของชาติบ้าง

2. วิสัยทัศน์ของโลกในยุคโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์คืออะไร

ทำไมถึงต้องโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์จะส่งผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างไร

ไทยจะได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ในยุคโลกาภิวัตน์

มีคำถามมากมายที่เกี่ยวกับโลกาภิวัตน์

ก่อนอื่นเรามาดูสภาพของโลกในอนาคตจะเป็นอย่างไร จากโลกที่มีความสัมพันธ์กัน การชิงไหวชิงพริบ ความได้เปรียบเสียเปรียบในด้านการลงทุน การแข่งขัน ความต้องการเป็นประเทศมหาอำนาจระหว่างค่ายโลกเสรีและค่ายโลกคอมมิวนิสต์ ก็ได้ลดอำนาจลงด้วยความพ่ายแพ้ของคอมมิวนิสต์ด้วยเหตุผลเชิงเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามก็ยังดำเนินการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการค้า

โลกที่มนุษย์ไม่เคยคิดว่าจะมีความเกี่ยวข้องกันในสภาพแวดล้อมการเมือง สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารและอื่น ๆ ทำให้มนุษย์แม้จะอยู่คนละภูมิภาคก็ไม่อาจปฏิเสธในผลกระทบที่เกิดขึ้น ในสภาพแวดล้อมที่มนุษย์มีความเป็นอยู่ อาทิ มลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งนี้กระแสโลกได้มีการพัฒนาเป็นแหล่งอุตสาหกรรม การพัฒนาการบริการ การพัฒนาเทคโนโลยี ระบบข้อมูล อินเทอร์เน็ต ที่สามารถติดต่อ การขยายข้อมูลข่าวสารภายในเวลาอันรวดเร็ว โลกเปรียบเสมือนประเทศที่ไร้พรมแดน ซึ่งทุกประเภทสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วด้วยเครื่องมือสื่อสารดังกล่าว ต่อไปโลกจะมีความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจและการค้ามากขึ้น เศรษฐกิจโลกจะขึ้นกับการค้าจะมีการแข่งขันทางการค้ามากขึ้น ทำให้ระบบสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมแปรเปลี่ยนไป

สังคีต พิริยะรังสรรค์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ว่า “พวกเราไม่ได้มองว่าโลกยุคโลกาภิวัตน์จะเป็นโลกยุคใหม่ที่ตัดขาดจากโลกในอดีต เพราะแท้ที่จริงแล้วโลกยุคโลกาภิวัตน์เป็นเพียงส่วนขยายของระบบทุนนิยมเท่านั้นเอง” รังสรรค์ ธนพรพันธ์ก็มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า “โลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของโลกเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กระบวนการดังกล่าวนี้มีมาเป็นเวลาช้า

นาน หาได้เป็นกระบวนการเกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบันสมัยใหม่” ชัยอนันต์ สมุทรวาณิช ได้ให้ความเห็นเช่นเดียวกันว่า “เมื่อมีโลกาภิวัตน์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ชุมชนกับชุมชน ก็เปลี่ยนแปลงไป ก่อนที่โลกจะแควลงด้วยฤทธิ์ของเทคโนโลยี การสื่อสารคมนาคม วิถีชีวิตของมนุษย์ถูกกำหนดด้วยปัจจัยการผลิต และมีการติดต่อสัมพันธ์กันทางด้านการเมือง สังคมและวัฒนธรรมที่ค่อนข้างจะมีการแยกออกเป็น ส่วน ๆ ขาดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายพึ่งพาอาศัยกันน้อย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมก็มีไม่มากนักในปัจจุบัน โลกาภิวัตน์ยังต้องทำให้เรามีชีวิตอยู่อย่างเข้าใจลักษณะ และผลของการเปลี่ยนแปลงนั้น ได้ดียิ่งขึ้นเพื่อที่จะเลือกวิถีชีวิตที่แต่ละคน แต่ละชุมชนต้องการ หรือแม้เตรียมละเว้น และหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เราไม่พึงปรารถนา

อย่างไรก็ตามรูปแบบการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ในปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนจากอดีต ซึ่งมีผลจากการเจริญเติบโตของบรรษัทข้ามชาติ และอีกส่วนเกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในการผลิตที่ทำให้มีการแยกชิ้นส่วนในการผลิต โดยที่การผลิตสินค้าไม่จำเป็นต้องกระทำในโรงงานเดียวกันจนจบกระบวนการ เช่น โรงงานหนึ่งอาจจะผลิตชิ้นส่วน เช่น เครื่องคิดเลข เครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องไฟฟ้าประเภทอื่น ๆ เสร็จแล้วส่งไปประกอบยังอีกโรงหนึ่งในอีกประเทศหนึ่งก็มี ที่โลกมีความเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ก็เป็นเพราะมีการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ซึ่งเจ้าของธุรกิจย่อมต้องวิ่งไวที่สุดเพื่อความได้เปรียบทางการค้า ดังนั้น โลกปัจจุบันกลายเป็นโลกที่ไร้พรมแดน ด้วยการปฏิวัติเทคโนโลยีด้านข่าวสาร และข้อมูลต่าง ๆ ผลที่ตามมาก็คือคนงานไร้ฝีมือและชาวนาที่ยากจนจะถูกเอาเปรียบจากนายทุนในชาติ และนายทุนข้ามชาติมากขึ้นและรุนแรงขึ้น นักวิชาการกลุ่มหนึ่งจึงได้รวมตัวศึกษาและวิเคราะห์ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้มันเกิดจากอะไร สาเหตุอะไร เพื่อเรียนรู้ และนำมาจัดระเบียบใหม่ เพื่อเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาในวิถีชีวิตของมวลมนุษยชาติ ซึ่งกระแสโลกาภิวัตน์จะนำโลกเข้าสู่ยุคแห่งการจัดระเบียบการเศรษฐกิจสังคม และการเมืองระหว่างประเทศใหม่ ซึ่งจะมิผลกระทบต่อทุกชาติ ทุกภาษา รวมทั้งไทยด้วย

วิสัยทัศน์ของโลกในอนาคตที่จะต้องพึงศึกษาและระมัดระวังเพราะเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เนื่องจากการนำวิทยาศาสตร์ยุคใหม่มาประยุกต์ใช้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มี

ผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์อย่างคาดไม่ถึง การสื่อสารที่นำโลกเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ มีแนวโน้มที่น่าสนใจ พอสรุปได้ดังนี้

ด้วยความทันสมัยของเทคโนโลยีทำให้ผู้ผลิต และผู้บริโภคสามารถติดต่อได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องผ่านคนกลาง

มีหลายรูปแบบในการแสวงหาข่าวสาร

การเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยข้อมูลข่าวสาร ที่ประกอบด้วยสื่อการศึกษา

การเติบโตของภาคธุรกิจ และประชาชนในสังคมมีพลังต่อรองจากอำนาจส่วนกลางได้ดีขึ้น มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น

กระแสสายธารย่อมพัดพาทั้งสิ่งดี และปฏิภูมิตะเลล้ำกันมาฉันใด “กระแสโลกาภิวัตน์” ที่กำลังไหลมาสู่สังคมต่างๆ ทั่วโลก ก็มีทั้งคุณและโทษต่อสังคม ตามแต่กรณีไปฉันนั้น” ประเทศหรือสังคมจะอยู่รอดและสามารถที่จะก้าวต่อไปอย่างมั่นคงและเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้นก็คือ การที่ประเทศนั้น ๆ จะสามารถวิเคราะห์และเลือกสรรสิ่งที่ดีออกจากสิ่งที่ไม่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่กระแสนี้ยังคงดำเนินอยู่ และยากที่จะหยุดยั้งยังต้องพิจารณาให้รอบคอบ และระวังว่ากระแสโลกาภิวัตน์ได้หยิบยื่นสิ่งที่เป็นโอกาสของประเทศอย่างไรบ้าง และนำเอาสิ่งที่ไม่ดีมาปลอมปนอย่างไรบ้าง

“ความร่วมมือระหว่างชาติ และค่านิยมสากล”

กระแสโลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจในหลาย ๆ ประเทศ โดยช่วยเร่งกระบวนการถ่ายทอดและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วขึ้นอีก นอกจากนี้ยังเป็นแรงผลักดันให้เกิดค่านิยมสากลให้มนุษย์เกิดความตระหนักใน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปัญหาการลิดรอน ประชาธิปไตยการคุกคามสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

ภัย “คุกคาม” ที่ต้องระวัง

การแข่งขันทางด้านธุรกิจข้ามชาติอย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็น “กลุ่มการค้าภูมิภาค” อาทิ เช่น กลุ่มยุโรป กลุ่มอเมริกาเหนือ กลุ่มอาเซียน

การกีดกันวัฒนธรรม ดั้งเดิมของประเทศและการรับเอาวัฒนธรรมของต่างประเทศเข้ามาครอบงำและทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมของแต่ละชนชาติ และท้องถิ่น

เมื่อไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากกระแสโลกาภิวัตน์ไปได้ แต่ประเทศควรจะต้องมี
คำถาม ตามตนเองว่า

จะใช้โอกาสสิ่งดี ๆ และหลีกเลี่ยงจากภัยคุกคามทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม
วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างไร

พันธกรณีจากการวางกติกาทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงระหว่าง
ประเทศที่ผูกมัดประเทศต่าง ๆ มากขึ้นจะมีความหมายอย่างไรกับการดำเนินนโยบายการ
พัฒนาของประเทศนั้น ๆ

การรวมกลุ่มในรูปแบบ “รัฐภูมิภาค” มีความสำคัญกว่าเป็นประเทศ หรือ
“รัฐชาติ” บ่งบอกบทบาทที่เหมาะสมของประเทศแต่ละประเภทในภูมิภาคนั้น ๆ อย่างไร

“ปัญหาเขามาเป็นปัญหาเราด้วย” นับแต่เรื่องเศรษฐกิจการค้า การเงิน
สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม จะมีวิธีระงับตนอย่างไรให้ “รู้เขา รู้เรา” ได้อย่างชาญ
ฉลาด

การเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแส “โลกาภิวัตน์” พอสรุปได้ดังนี้

การเปิดโอกาสให้มีการเคลื่อนย้ายทุน และปัจจัยการผลิตระหว่าง
ประเทศอย่างคล่องตัว ความได้เปรียบของประเทศทั้งหลาย มิได้ขึ้นอยู่กับความร่ำรวยของ
ทรัพยากรทางธรรมชาติ หากขึ้นอยู่กับความพร้อมด้านกำลังคน และเทคโนโลยีมากขึ้น
ทรัพยากรบุคคลที่มีขีดความสามารถสูงจะนำประเทศไปสู่ความก้าวหน้า และความมั่นคง

“พลโลก” ต้องมีขีดความสามารถสูงขึ้น มีความสามารถในการ “รู้เขา
รู้เรา” และสามารถติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมโลกได้ดี

พลโลกต้องมีความสามารถในการปรับตัวสูงมีความพร้อมที่จะรับกับ
การเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ใหม่ ๆ

ชำรงรักษาไว้ซึ่งค่านิยมและวัฒนธรรมอันดีงาม รู้จักเลือกสรรสิ่งที่ดีมี
ประโยชน์

“กำลังปัญหาคือ อาวุธ”

ไม่มีใครปฏิเสธว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จของคนนั้น ๆ
หรือประเทศนั้น ๆ โลกในอนาคตจะแข่งขันกันด้วยปัญญามิใช่ประชันกันด้วยกำลังอายุ
อีกต่อไป

3. วิสัยทัศน์ของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ : เพื่อการบูรณาการและยั่งยืน

สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์แล้วหรือยัง

นักเศรษฐศาสตร์การเมืองให้ความเห็นว่า สังคมไทยมิใช่กำลังจะเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ หากแต่สังคมไทยได้ก้าวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของโลกยุคโลกาภิวัตน์แล้ว แนวโน้มของสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ได้ปรากฏขึ้นในสังคมไทยเรียบร้อยแล้ว สิ่งซึ่งสังคมไทยพึงสังวรณในเรื่อง

1. แนวโน้มประชากรและการสาธารณสุข ที่แสดงว่าสัดส่วนประชากรวัยเด็กลดลงในขณะที่ประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น บ่งบอกถึง ความจำเป็นในการพัฒนาสาธารณสุขขั้นพื้นฐานและคุณภาพของประชากร
2. แนวโน้มของความสำเร็จของเศรษฐกิจระดับมหภาค แต่สร้างปัญหา การกระจายรายได้ และความเหลื่อมล้ำทางสังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะภาคเกษตรอันเป็นรากฐานของสังคมมาแต่เดิม
3. แนวโน้มทางสังคมวัฒนธรรมที่มากับสื่อสารสนเทศ และสื่อบันเทิงต่าง ๆ ทำให้วัฒนธรรมไทยบางอย่างกำลังจะถูกลบเลือน จากวัฒนธรรมต่างชาติ อย่างไม่รู้ตัว
4. ระบบการเมืองของเรามีปัญหาเรื้อรังอย่างน้อย 8 ประการ ได้แก่
  - การใช้จ่ายเงินเป็นใหญ่
  - การผูกขาดทางการเมือง โดยคนจำนวนน้อย
  - ขาดคนดีเป็นปากเป็นเสียงให้ประชาชน
  - การทุจริตมิชอบ
  - การเผด็จการ โดยระบอบรัฐสภา
  - การต่อสู้ขัดแย้งอย่างเรื้อรัง และความไร้เสถียรภาพทางการเมือง
  - การขาดประสิทธิภาพทางการบริหาร และทางนิติบัญญัติ
  - การขาดสถานะผู้นำทางการเมือง
5. ระบบราชการ ไม่สามารถดึงคนดี คนเก่งเข้าสู่ระบบ
6. วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ทุกสาขาการผลิต การบริการและการเรียนรู้ของประเทศ
7. การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

8. ความแตกต่างในเรื่องการรับข่าวสารข้อมูล ในเขตเมืองและเขตชนบทยังห่างไกลกันมาก

9. สภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนไป

- ครอบครัวเด็วมากขึ้น และมีขนาดเล็กลง ความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมที่มีครอบครัวขยายเริ่มขาดหายไป

- อัตราการหย่าร้างสูงขึ้น (จาก 40,875 รายในปี 2532 เป็น 47,000 รายในปี 2535 เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี)

- ป่วยเป็นโรคจิตเพิ่มขึ้น (จาก 678,000 ราย ในปี 2530 เป็น 780,000 รายในปี 2532 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.6 ต่อปี)

- อุบัติภัยค่อนข้างสูง

- แพร่ขยายโรคเอดส์สูง

10. ทรัพยากรเริ่มขาดแคลน และมีราคาสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตจึงสูง

11. บริการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคม

“กระบวนทัศน์” ในการพัฒนาสังคมไทย

1. สังคมไทยคงจะต้องเคลื่อนไหว และปรับตัวอยู่ตลอดเวลาเพื่อแสวงหาและติดตามภาวะการแข่งขันในตลาดโลก

2. ผลิตผู้เรียนอาชีวศึกษามากขึ้น เพื่อรองรับกับระบบเทคโนโลยีใหม่ ๆ

3. สร้างดุลยภาพ การเติบโตทางเศรษฐกิจ กับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

4. สังคมไทยพึงประกอบด้วย “คนดีที่ทันโลก”

5. อนุรักษ์ทางด้านค่านิยม และวัฒนธรรมไทยอันเป็นเอกลักษณ์มาแต่ช้านาน

“รากฐาน” สำคัญของการพัฒนา

- โดยการเสริมสร้างขีดความสามารถศักยภาพและความเข้มแข็งในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน

- ความสามารถในการไตร่ตรอง การแก้ปัญหา และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

- เร่งพัฒนาการผลิต และบริการที่ใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น ในขณะเดียวกัน เลือเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม
- มุ่งพัฒนาการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน และนอกโรงเรียน
- เน้นความรู้ด้านวิทยาศาสตร์
- มุ่งเน้นการวิจัยให้กว้างขวาง และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

โอกาสในการพัฒนา

1. การขยายตัวด้านการค้าเข้าสู่นานาชาติมากขึ้น
2. การเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันของเศรษฐกิจไทยเข้าสู่สากลให้มากขึ้น
3. การปรับตัวเป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาคนี้
4. การนำเอาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และยกระดับการพัฒนา
5. การยกฐานะทางสังคมให้ดีขึ้น

4. แนวทางการจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์แบบไทย ๆ

แนวคิดจากสภาวะการณ์ที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านบวก และด้านลบ ในด้านบวกได้สร้างความเจริญทางด้านเศรษฐกิจให้แก่ประเทศแต่ในขณะเดียวกัน ก็มีปัญหาในด้านต่างๆ ตามมา เช่น เรื่องการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม ช่องว่างของรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจนมีมากขึ้น เมื่อมีการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ การเคลื่อนย้ายการลงทุนก็เพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจก็จะมีผลต่อความมั่นคงของประเทศ รัฐต้องคอยระมัดระวังรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจจนเป็นเหตุให้คนค่อยโอกาสเสียเปรียบถูกละเลย และทำให้เกิดการกระจายรายได้อย่างไม่เป็นธรรม

อนึ่ง ปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย การย้ายถิ่นฐานของคนชนบทเข้าสู่เมืองทำให้เกิดความเสื่อมสลายทางด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมของไทยที่มีมาแต่ช้านาน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโสเภณีเด็ก ปัญหาเกี่ยวกับโรคเอดส์ เป็นต้น ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นต้องวางแผนทางจัดการศึกษาให้เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรให้มีประสิทธิภาพ

นักศึกษา มีความคิดเห็นอย่างไรที่จะจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลย์ทุกด้าน ไม่ใช่มุ่งแต่ด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว เพราะการพัฒนาการศึกษา จะต้องให้การศึกษาเข้าไปช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ และสามารถมองภาพการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ว่าจะมีรูปแบบหน้าตาอย่างไร และแนวทางที่จะจัดการศึกษาต่อไปควรมีลักษณะอย่างไร

1. การพัฒนาการศึกษาขึ้นพื้นฐานเพื่อปวงชน ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 ให้ทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาที่ต่อเนื่อง และมีรูปแบบที่หลากหลาย การจัดการศึกษาจะต้องมีลักษณะที่เป็นระบบเปิด คือ สามารถถ่ายโอนเชื่อมโยงกันระหว่างการศึกษาในระบบ โรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ประสบการณ์ในชีวิต

1.2 ขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะกับกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสและแรงงานที่มีการศึกษาดำ จากข้อมูล IDRI ร้อยละ 70 ของแรงงานมีการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่ายังไม่เพียงพอต่อการปรับตัวให้เข้ากับการทำงานที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ

1.3 การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน การขยายการศึกษาก่อนระดับประถมศึกษาจะส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ควรให้ความรู้แก่พ่อแม่และบุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่องของครอบครัวศึกษาด้วย

1.4 การจัดและขยายเครือข่ายการเรียนรู้ ประการแรกก็จะต้องมีองค์ความรู้ ประการที่สอง องค์ความรู้ที่มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ประการสุดท้าย จะต้องมีการบูรณเรียนรู้ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แลกเปลี่ยนบทเรียนความรู้ความคิดต่าง ๆ แล้วสังเคราะห์เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา

2. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอนครูอาจารย์ โดย

2.1 จัดเนื้อหาและการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นครอบครัวและชุมชน

2.2 ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนจากการถ่ายทอดความรู้มาเป็น

พัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนจากสภาพความเป็นจริง ผู้เรียนรู้สภาพปัญหาและหาทางแก้ปัญหาต่าง ๆ

2.3 ใช้สื่อและเทคโนโลยีเผยแพร่ความรู้ที่หลากหลายและทันสมัยอย่างกว้างอย่างรวดเร็ว

2.4 บูรณาการเนื้อหาสาระในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านครอบครัว การศึกษาสิ่งแวดล้อม ประชาธิปไตย ศิลปวัฒนธรรม กีฬานันทนาการ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่รอบด้าน

2.5 พัฒนาครู-อาจารย์ คัดเลือกคนดี คนเก่งเข้ามาเป็นครู

3. การผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและสอดคล้องกัน ความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

3.1 ยกกระดับความรู้พื้นฐานของแรงงานที่มีวุฒิคำให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พร้อมทั้งทักษะความรู้ที่เกี่ยวกับวิทยาการสมัยใหม่

3.2 พัฒนากำลังคนระดับกลางและระดับสูงในสาขาที่ขาดแคลน โดยเฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3.3 ขยายการผลิตครู-อาจารย์ในสาขาที่ขาดแคลน รวมทั้งครู-อาจารย์ที่สอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูช่าง ครูที่สอนทางด้านคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์

3.4 พัฒนาความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการผลิตและการพัฒนากำลังคนด้วยการให้แรงจูงใจทางด้านภาษี และให้มีอิสระในการดำเนินงานต่าง ๆ ควรให้สถาบันที่มีความชำนาญเฉพาะทางกับภาคอุตสาหกรรม จัดทำโครงการฝึกและพัฒนางานร่วมกัน

4. การพัฒนาการอุดมศึกษาให้เป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูง

4.1 พัฒนาการจัดการศึกษาให้กว้างขวางหลากหลาย มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน

4.2 พัฒนาอุดมศึกษาให้มีความเป็นเลิศ เพื่อให้ประเทศไทยก้าวไปสู่การเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในระดับภูมิภาค โดยจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานทัดเทียมกับนานาชาติ

4.3 ส่งเสริมและพัฒนาบัณฑิตศึกษา เพื่อผลิตอาจารย์และการวิจัยให้เพิ่มขึ้น

4.4 พัฒนาสถาบันราชภัฏให้เป็นสถาบันของชุมชน

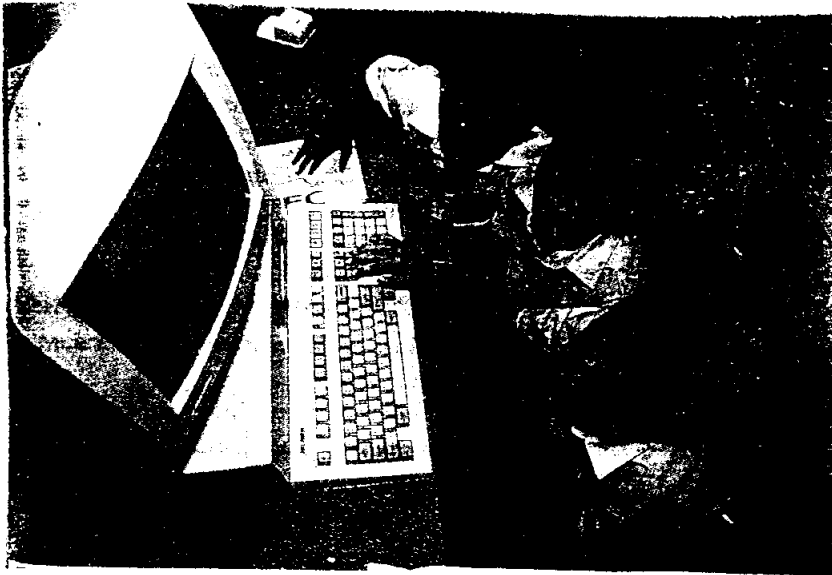
5. การพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารและการจัดการศึกษา

5.1 ปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ

5.2 สถาบันอุดมศึกษามีอิสระในการบริหารงานภายในโดยกำหนดนโยบาย

ให้มีเอกภาพและมีกระบวนการควบคุมคุณภาพมาตรฐาน

5.3 ควบคุมบทบาทการจัดการศึกษาให้น้อยลง ส่งเสริมให้เอกชน ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทให้มากขึ้น ด้านหลักสูตรให้สามารถเปิดสอนได้อย่างกว้างขวาง ภายใต้อกรอบหลักสูตรที่กำหนดไว้อย่างกว้างขวาง

6. การพัฒนาระบบงบประมาณการศึกษา

- 6.1 มีการปรับปรุงวิธีการจัดสรรงบประมาณในการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาของผู้ด้อยโอกาส และระดับอุดมศึกษาเน้นการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 6.2 ปรับระบบการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้สามารถใช้จ่ายได้อย่างคล่องตัว
- 6.3 ศึกษาประสิทธิภาพการใช้จ่ายทางการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดสรรงบประมาณ

5. การจัดระบบงานและการสร้างข้อมูลการบริหาร

โดยคุณดนัย เทียนพูน

กรรมการผู้จัดการ

บริษัท Strategic Resources International จำกัด

วันศุกร์ที่ 24 กุมภาพันธ์ 2538

ณ ห้องประชุมสารนิเทศ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การบรรยายครั้งนี้ จะมีหัวข้อการบรรยายเกี่ยวกับเรื่องระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีอิทธิพลต่อการปรับระบบงาน อีกทั้งผลกระทบจากเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทำให้เกิดแนวคิดทางการบริหารธุรกิจสมัยใหม่ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบองค์กรสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพดีกว่าเก่า

ในปัจจุบันข้อมูลสารสนเทศมีอิทธิพลต่อธุรกิจและอุตสาหกรรมทุกแขนง การบริหารธุรกิจมีเป้าหมายการดำเนินงานที่แน่นอน ภายใต้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มากมาย จำเป็นจะต้องทำการตัดสินใจเลือกดำเนินการทางใดทางหนึ่งเพื่อให้ธุรกิจมีกำไรสูงสุด ซึ่งจะต้องมีข้อมูลเป็นองค์ประกอบหลักและข้อมูลอาจมีหลายระดับ อาจเป็นข้อมูลลวง จึงต้องมีการวิเคราะห์

ข้อมูลสารสนเทศ จะเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ เป็นข้อเท็จจริงที่ทันสมัย ทันเวลา ผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว เพื่ออำนวยความสะดวกในการตัดสินใจของผู้บริหารในการเลือกทางเลือกที่นำไปสู่ความอยู่รอดของธุรกิจ ที่สร้างผลกำไรและพัฒนาให้บริษัทเติบโตใหญ่ขึ้น

ในช่วงปี 1975 ได้มีคลื่นของแนวคิดในการปรับปรุงการจัดการ เกิดยุคนิยมขนาด เล็ก (Downsizing) คือการลดขนาดกิจการให้เล็กลง เพื่อแข่งขันกับคนอื่นได้คล่องตัวและมี การกระจายอำนาจการจัดการ เพื่อสร้างพลังในการต่อกรกับคู่แข่งกัน สหรัฐอเมริกาก็ทำ ญี่ปุ่นก็ทำโดยใช้ชื่อว่า “ไครเอส” ซึ่งก็คือ การแตกเป็นบริษัทย่อย ๆ ต่อมาเกิดแนวคิดเรื่อง คุณภาพ (Q.C. หรือ T.Q.C. หรือ T.Q.M.) ก็ได้ญี่ปุ่นเป็นคนเริ่มแล้วทั่วโลกก็ตามกระแสนี้ แล้วญี่ปุ่นก็เพิ่ม JIT (Just in Time) เพื่อเสริมให้การบริหารกิจการประสบความสำเร็จยิ่ง ขึ้น

Just in Time (JIT) มาจากแนวคิดของกลุ่มบริษัทที่ผลิตรถยนต์โตโยต้า ที่ซ่อนอยู่ใน เรื่องของคุณภาพ (Quality) หลังจากนั้นญี่ปุ่นยังบอกไม่พอต้องทำ “ไคเซ็น” คือ ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง แล้วก็ตลอดชีวิต สำหรับในเมืองไทยเริ่มใช้แนวคิดการแตกบริษัท ย่อยในระบบธนาคารพาณิชย์ เช่น แยกฝ่ายธุรการ ไปตั้งเป็นบริษัทดูแลด้านการให้บริการ (Service) ฝ่ายบัตรเครดิตก็แตกออกเป็นบริษัทบัตรเครดิต ฝ่ายวิจัยก็แตกเป็นบริษัทวิจัยรับ งานทั่วไปด้วย ธนาคารจะเหลือบริการหลัก (Core Service) อย่างเดียว ตำแหน่งรองผู้จัดการ ใหญ่ (Vice President : VP) หรือผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่หรือผู้อำนวยการก็จะถูกเปลี่ยนเป็น กรรมการผู้จัดการใหญ่ (Managing Director : MD) เพราะต้องออกไปคุมบริษัทลูกทำให้ ต้องใช้สมองและความคิดในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ได้สบายเหมือน ตอนอยู่กับธนาคาร แต่ก็เป็นการรักษาคนวิธีหนึ่ง คือทำให้ผู้บริหารระดับสูงมีความก้าวหน้า ต้องทำงานที่ท้าทายและมีอิสระมากขึ้น ถึงแม้จะต้องทำงานเหนื่อยมากขึ้นก็ตาม และใน ช่วงที่ผู้บรรยายได้ทำงานอยู่ที่ห้างสรรพสินค้าโรบินสันก็มีการแตกบริษัทคือ บริษัทที่ ทำงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ หรือซูเปอร์มาร์เก็ตก็ตั้งเป็นบริษัทแยกออกไปจากห้างสรรพ สินค้าเพื่อให้แข่งขันได้

กระแสแนวคิดทางการบริหารที่นิยมกันอีกอย่างหนึ่งซึ่งเริ่มประมาณปี 1990 ก็คือ เรื่องของคุณภาพ (Quality) ที่เป็นเรื่องของปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Movement) โดยเริ่มจากทางด้านเอเชีย คือ ญี่ปุ่นก่อน แล้วทางสหรัฐอเมริกาสงวนทำตาม แต่ก็สู้ทางญี่ปุ่นไม่ได้ จึงคิดปรับแนวคิดใหม่ในลักษณะปรับกระบวนการ (Process) อย่าง มีนวัตกรรม (Innovation) คือ “การรีอปรับระบบ” หรือ “Reengineering” นั่นเอง โดยมีเป้าหมายคือ ความพอใจสูงสุดของลูกค้า เป็นกระแสที่กำลังมาแรงในปี 1994-1995 ขณะเดียว

กันก็มีอีกคลื่นหนึ่งซ้อนเข้ามา คือนอกจากการปรับปรุงระบบเพื่อให้ลูกค้าพอใจอย่างสูงสุดแล้ว ต้องใช้เวลา (Time) สั้นที่สุดจึงจะเอาชนะคู่แข่งได้

การมอง “ลูกค้า” ต้องไม่มองเพียงเฉพาะลูกค้าที่มาติดต่อซื้อขายกับเรา แต่ต้องมองว่า “คนในองค์กร” เป็นลูกค้าของเราทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบัญชีกับฝ่ายบุคคล หรือฝ่ายโรงงานกับฝ่ายตลาด กระบวนการภายในองค์กรต้องไม่ยืดเยื้อ ยุ่งยาก ต้องมีการปรับกระบวนการตรงนี้ให้ดี เมื่อมีลูกค้ามาวางบิล ทุกฝ่ายในองค์กรต้องประสานงานกัน ต้องทำตัวเป็นลูกค้าซึ่งกันและกัน เช่น ครั้งหนึ่งที่ผู้บรรยายทำงานอยู่ที่ห้างสรรพสินค้าโรบินสัน ต้องไปจัดตลาดนัดที่อยุธยา ก็ได้ออกเงินทดลองไปก่อนประมาณหนึ่งหมื่นบาทเศษ คิดว่ากลับไปแล้วจะได้เคลียร์ได้ไม่เกิน 3 วัน (คิดว่าเหมือนระบบของธนาคาร) แต่กว่าจะได้เงินตั้งเกือบ 2 เดือน อีกครั้งไปจัดตลาดนัดที่นครปฐม คราวนี้ทำยืมเงินทดลอง (IOU) ไป 30,000 บาท พอเยี่ยมเสร็จมีใต้น์มาจากฝ่ายบัญชีว่า ขอให้เคลียร์เงินให้เสร็จภายใน 7 วัน นับจากวันที่กลับเข้ามาในออฟฟิศ จะเห็นได้ว่าถ้าเป็นเงินส่วนตัวฝ่ายบัญชีจะยืดการจ่ายให้นานที่สุด แต่ถ้าเป็นเงินบริษัทก็จะต้องเร็วที่สุด ซึ่งเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง เป็นสภาพที่ไม่จูงใจให้คนทำงาน เนื่องมาจากระบบภายในของหน่วยงาน ถ้าพนักงานไม่พอใจจะบริการลูกค้าให้ดีได้อย่างไร

การปรับปรุงระบบงานจะต้องเริ่มต้นจากคนภายในองค์กร ต้องสร้างให้การทำงานมีความคล่องตัวให้คนรู้สึกอยากทำงาน การทำงานของพนักงานต้องสะดวกรวดเร็วที่สุด เพราะฉะนั้นฝ่ายบัญชีที่กล่าวถึงข้างต้นต้องรื้อระบบใหม่หมด พนักงานยืมเงินเพื่อไปทำงานให้บริษัทต้องได้ก่อน เบิกค่ารักษาพยาบาลหรือสวัสดิการต่าง ๆ ซึ่งมีความจำเป็นจะต้องรวดเร็ว ให้พนักงานรู้สึกว่าองค์กรนี้ดี มีคนดูแลดี ไคร ๆ ก็อยากจะทำงานในองค์กรนี้ เพราะฉะนั้นที่ห้างโรบินสันเราปรับขั้นตอนทั้งหมดโดยใช้ “เวลา” เป็นตัวกำกับ ซึ่งนั่นคือ การปรับกระบวนการ (Process) ให้ลูกค้าพอใจแล้วก็ทันเวลา

ในจุดนี้จำเป็นต้องใช้ข้อมูลข่าวสาร (Information) มากเพื่อที่จะปรับการไหลของงานทั้งหมดและก็มีคลื่นอีกลูกหนึ่งที่เข้ามาในช่วงนี้ก็คือ “GLOBAL” หรือ “กระแสโลกาภิวัตน์” ซึ่งทุกคนรู้จักกันดีในความหมายของ โลกที่กลายเป็นตลาดเดียวกันหมดติดต่อเชื่อมถึงกันหมด เสมือนกับว่าพรมแดนของแต่ละประเทศหายไป ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนา

ระบบเทคโนโลยีทางการสื่อสาร เพราะฉะนั้นการแข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบันและอนาคตจะกลายเป็นการแข่งขันธุรกิจในระดับโลก

ประเทศไทยได้รับการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจ ระบุว่าภายในปี ค.ศ. 2000 ประเทศไทยจะยกระดับการเจริญเติบโตขึ้นเป็นอันดับ 8 ของโลก ดังนั้นทั่วโลกก็จะมุ่งมาลงทุนค้าขายในไทย การแข่งขันต่าง ๆ จะเป็นระบบที่เปิดกว้างให้ชาติต่าง ๆ ค้าขายได้อย่างเสรี (Internationalization)

แต่สิ่งหนึ่งที่น่ากลัวคือ คนของเราตามไม่ทันความเจริญเติบโต เช่น อ.ส.ค. ทำธุรกิจเรื่องนมอยู่ดี ๆ อาจมีรายใหม่ที่ไหนก็ไม่รู้เข้ามาทำตลาดนมในระดับนานาชาติ 9 International) ซึ่งเราจะมองว่ามีคู่แข่งเฉพาะภายในประเทศไม่ได้ ต้องมองไกลถึงระดับภูมิภาค

เส้นใยแก้วนำแสง ระบบดาวเทียม เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ได้ยกระดับการพัฒนา ระบบสื่อสารโทรคมนาคมของโลก การเติบโตของเขตการค้าในลักษณะของ Asian AFTA NAFTA ฯลฯ ทำให้มีตลาดเสรีเพิ่มมากขึ้น การผูกขาดการค้าต่างๆ ลดน้อยลง ประเทศไทยเราก็ต้องหาทางปรับปรุงบ้าง เช่น บริษัทสหวิทยาสถิตอินดัสตรี จำกัด ผูกขาดเหล็กกรีดร้อน ริดเย็น แต่วันดีคืนดีรัฐมนตรีได้ประกาศนโยบายใหม่ให้เสรี บริษัทการบินไทย (มหาชน) จำกัด ผูกขาดสายการบินแห่งชาติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ก็ได้แถลงนโยบายใหม่ว่า ต้องมีสายการบินแห่งชาติสายที่ 2 เพื่อให้ธุรกิจการบินมีการแข่งขัน จะได้บริการประชาชนได้ดีขึ้น

นอกจากนี้ธุรกิจในปัจจุบันยังมีการลงทุนข้ามธุรกิจ กล่าวคือ จากธุรกิจเดิมที่มามีอยู่มาลงทุนในธุรกิจอีกประเภทหนึ่ง เช่น บริษัทเทเลคอมเอเชีย จำกัด (TA) มาลงทุนกับบริษัทปิโตรเอเชีย จำกัด ในธุรกิจน้ำมัน ซึ่งดู ๆ แล้วการสื่อสารกับพลังงานไม่น่าไปด้วยกันได้ แต่เหตุผลที่ธุรกิจยอมเป็นพันธมิตรกัน เพราะต่างคนต่างต้องการใช้เครือข่ายของกันและกัน เครือข่ายธุรกิจสื่อสารก็มีระบบเคเบิล ธุรกิจพลังงานก็มีท่อส่งน้ำมัน มีเสาไฟฟ้าอยู่ทั่วประเทศ ดังนั้นการลงทุนร่วมกันทำให้ไม่ต้องลงทุนสร้างเครือข่ายใหม่

ผลของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้บัตรเครดิตใบเดียวใช้ได้ทั่วโลก ไม่มีเงินก็ยังซื้อได้ ธนาคารในประเทศก็สะดวกในการฟิงเงินกู้จากต่างประเทศ ถ้า